

Høringsinnspill: Forslag til ny abortlov

Sex og Politikk takker for muligheten til å komme med innspill til forslaget til ny abortlov. Sex og Politikk er en ideell og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon som jobber for seksuell og reprodutiv helse og rettigheter i Norge og globalt. Foreningen er det norske medlemmet i International Planned Parenthood Federation (IPPF) og har søskenorganisasjoner i 150 land.

Generelle kommentarer: Noen forslag er stigmatiserende, uklare og urettferdige

En revidering av abortloven er en gledelig milepæl i kampen for seksuell og reprodutiv helse og rettigheter (SRHR) i Norge. Men lovforslaget inneholder en del ulogiskheter og tvetydigheter. Retten til abort slås fast, samtidig som forslaget inneholder formuleringer og ordninger som er egnet til å påføre dem som ønsker abort skyld og skam.

Størstedelen av lovforslaget omfatter de abortene som ikke er selvbestemte. Per i dag gjelder det 4-5 % av alle abortene, og med utvidelse til 18 ukers selvbestemmelse og bedre og tidligere fosterdiagnostikk, vil det dreie seg om 1-2 %. Bestemmelsene vil altså ha minimal samfunnsmessig betydning, men være dypt inngripende for de individene det gjelder. Av den grunn mener Sex og Politikk at lovgivere generelt bør være tilbakeholdende med å gi detaljerte bestemmelser, slik at det gis rom for etiske refleksjoner mellom den gravide og hjelpeapparatet.

Sex og Politikk kjenner til at noen få gravide i særlige utsatte lovssituasjoner får tilsendt abortmedikamenter fra utlandet og tar tidligabort på egenhånd, og noen reiser til andre land for å få utført senaborter. Det er derfor viktig at en ny lov gjør aborttjenester lettere tilgjengelige enn de er i dag, og at stigma reduseres.

Spesielle kommentarer

§1 Formål

Sex og Politikk er sterkt kritisk til formuleringen om at loven «skal sikre respekten for det ufødte liv», og mener at den er egnet til å stigmatisere. Det antas at den er med for å begrunne nemder, fordi det er presisert at det er samfunnets behov (beskrevet i merknaden til paragrafen, og i kapittel 6.1.4). Formuleringen er derfor bare relevant for den lille prosentdelen av aborter som behandles i nemd. Det framstår ulogisk at en generell abortlov skal ha en setning i en formålsparagraf som dekker en svært liten del av abortene. Uttrykket “ufødt liv” er dessuten misvisende i en abortlov, fordi det høres ut som om det er liv som skal fødes.

Sex og Politikk foreslår en forenkling og en klarere formålsparagraf, der de to siste setningene strykes og følgende blir stående:

Loven skal sikre gravide rett til selvbestemmelse, lik rett til abort og tilgang til trygge aborter, og at den gravide ivaretas og gis informasjon, veiledning og støtte.

§3 - En utvidelse av selvbestemmelse, men opprettholdelse av nemdene

Sex og Politikk er glad for forslaget om utvidelse av selvbestemmelsen til uke 18, og at fosterantallsreduksjon reguleres på tilsvarende vis. Men vi ville ønske at selvbestemmelsen blir ytterligere utvidet. Internasjonal erfaring viser at de beste resultatene for folkehelsen oppnås når den gravide selv får bestemme. Full selvbestemmelse er også mest i samsvar med de menneskerettighetene som Norge har forpliktet seg til å følge.

Til tross for solid dokumentasjon på at abortnemder av mange oppleves krenkende, opprettholder lovforslaget nemder etter uke 18. Når en gravid må avbryte graviditeten så sent, er det vanligvis pga. skadet foster, andre ganger i ekstremt vanskelige sosiale situasjoner. Å pålegge gravide å få sin sak opp i nemd i en situasjon der hun trenger rask hjelp og støtte i det som kan være en livskrise, er unødig og belastende. At det skulle være å “sikre respekt for det ufødte liv” virker meningsløst og

hjerteløst. Noen få kvinner erfarer at de får hjelp og støtte i nemd. Vi ser dette som et uttrykk for at rådgivning som gravide i vanskelige situasjoner får er mangelfull, og ikke et argument for at andre skal ta den endelige avgjørelsen.

Sex og Politikk mener at forslaget om nye nemder er kompliserende i forhold til dagens ordning. Utvidelser fra to til tre medlemmer kan hindre rask behandling, som er helt sentralt ved sene aborter.

§3 c. og d. – Grunnlag for å innvilge abort i nemnd

I proposisjonen til loven understrekes det behovet for å utvide abortrettigheter, men på et sentralt punkt foreslås det en innstramning i forhold til dagens lov. Det gjelder om skadet foster skal være selvstendig grunn til å innvilge abort, og om hvilke typer skader eller sykdommer det kan dreie seg om. I den foreslåtte paragraf 3 c ser det ut til at skade i seg selv er grunn til å innvilge abort, men i proposisjonens side 9 gjøres det klart at fosterskade i seg selv ikke er tilstrekkelig grunn til abort (merknaden til paragrafen er uklar på dette punktet). Videre framstår kriteriene for skade i den foreslåtte paragraf 3 c som en begrensning i forhold til paragraf 2 c i dagens abortlov. Sex og Politikk er sterkt kritisk til at skadet foster ikke skal være selvstendig grunn til avbrytelse, og til de foreslåtte begrensningene av hvilke skader som kvalifiserer.

§3 siste setning, grense på 22 uker

Sex og Politikk er kritisk til at en grense på 22 uker foreslås lovfestet. Vurdering av levedyktighet, som antas å være grunn for forslaget, er medisinsk komplisert. Det kan bare gjøres i hvert enkelt tilfelle; og også da med stor usikkerhet. Verdens helseorganisasjons kunnskapsbaserte abortveileder anbefaler at abortlovgivning ikke omfatter levedyktighet. Vi mener at en ukesgrense ikke hører hjemme i en abortlov.

§6 – Rett til informasjon, veiledning og oppfølgingsamtaler

Lovforslaget inkluderer rett til oppfølgingsamtaler etter gjennomgått abort. Dette er i realiteten forskjellsbehandling mellom de som har gjennomført abort, de som har fått endelig avslag, og de som trekker søknaden underveis, som alle kan ha behov for oppfølging. Sex og Politikk mener at samfunnet har et særlig ansvar for de gravide som har fått endelig avslag, og som nektes en tjeneste de mener de sårt trenger.

§9 – Gravide som mangler samtykkekompetanse

Sex og Politikk er videre glad for at lovforslaget styrker den selvstendige retten til å bli hørt for personer med funksjonsnedsettelse. Vi støtter at loven presiserer at abort aldri skal være av tvang.

§22 Organisering - Tilgang i primærhelsetjenesten

Selv om forslaget, i motsetning til den nåværende abortloven, ikke sier at abort må skje på sykehus, foreslås det likevel at helseforetakene har hovedansvaret for å sørge for at tjenestene skal være tilgjengelige. Mulighet for abort i primærhelsetjenesten skal etter regjeringens forslag utredes. I en slik uavklart situasjon er det ulogisk at loven begrenser ansvaret til å gjelde helseforetakene.

Kommentar i tillegg: Proposisjonens forslag om begrensninger i at abort skal være gratis

Sex og Politikk er enig i at abort skal være gratis, slik det er omtalt i kapittel 13 i proposisjonen. Vi reagerer imidlertid på at de som ikke har lovlig opphold i landet i prinsippet skal betale. Selv om de ikke blir avkrevd betaling før behandling, og betaling kan falle bort dersom de ikke har råd, viser erfaringen at frykt for at de må betale, kan hindre dem i å søke nødvendig helsehjelp. Begrunnelsen om at tilgang til gratis abort vil være en forskjellsbehandling i forhold til de som skal føde, finner vi merkelig. I praksis vil dette dreie seg de ytterst få av de papirløse og andre som oppholder seg ulovlig i landet. Disse lever ofte i stor fattigdom, er sterkt marginaliserte, og kommer ofte fra land der

abort er ulovlig og ofte utføres på farlige måter. Et budskap om at de har rett til abort, men må betale, blir vanskelig å forstå, og kan utsette dem det gjelder for fare.